

nosti za řádného držitele, a budiž mu vyplacena žádaná částka«, pokud nejsou výplatě na překážku určité skutečnosti, o které však v souzené věci nejde. Z toho plyne, že zákon stanoví domněnku, že ten, kdo knížku předkládá, jest jejím řádným držitelem, takže se nemusí jako řádný držitel legitimovat. Zdráhá-li se záložna vklad vyplatiti, jest tedy na ní, aby ve sporu onu zákonnou domněnku vyvrátila. Výklad opačný, jako by byla záložna vždy (kromě výjimek zákonem výslovně stanovených) povinna vyplatiti vklad ka ž d é m u, kdo knížku předloží, by vedl k důsledkům nepřijatelným. Podle něho by na příklad musila záložna vklad vyplatiti i tomu, o němž ví, že knížku ukradl, ježto se zákon o poctivosti držby nezmiňuje. V souzeném případě se žalované podařilo dokázati, že žalobkyně nenabyla oprávnění, aby si vybrala peníze na knížkách uložené, neboť pouhé zabavení vkladních knížek bez soudního příkázání pohledávek, těmito knížkami představovaných, jí takového oprávnění nedává, a nelze ji proto pokládati za jejich řádnou držitelku (srv. Klangův komentář k § 1393 obč. zák., zejména II A, B, C. G, d) a e) č. 3 a h) č. 1).

Čís. 16140.

Nebylo-li zasilateli (speditéru) cizozemským prodátelem zboží výslovně přikázáno, aby zboží vydal tuzemskému kupiteli jen, zaplatí-li kupitel efektivně kupní cenu znějící na cizí měnu, byl zasilatel oprávněn vydati zboží, zaplatil-li kupitel takovou částku v Kč, která odpovídala kursu cizí měny v době placení.

Nezavinil-li zasilatel, že se výměna Kč v peníze cizí měny a poukaz těchto peněz prodátele do ciziny protáhly, neodpovídá mu za kursovní ztrátu následkem devalvace Kč mezitím nastalé.

(Rozh. ze dne 28. května 1937, Rv I 1989/35.)

Žalující firma (v Itálii) odeslala v lednu 1934 postupně na adresu žalované zasilatelské firmy tři vagony citronů s příkazem, aby uvedené zboží bylo vydáno zákazníkovi v P. (v ČSR.), zaplatí-li zákazník celkovou částku 11.965.50 L it. Žalovaná příkaz ten přijala, ale žalující firmě odvedla pouze 10.189 L it., takže rozdíl činí 1.776.50 L it. Žalobkyně se proto na žalované firmě domáhá zaplacení rozdílu 1.776.50 L it. s přísl. Proti žalobě žalovaná namítla, že jednak v příkazních dopisech žalující firmy není uvedeno, že tržebné ceny v lirách uvedené mají býti placeny efektivně, takže podle čl. 336 obch. zák. byla žalovaná povinna přijmouti od odběratele placení jen v zemské měně podle kursu lir platného v den splatnosti, jednak, že sice od zákazníka žalující firmy, a to od firmy Fiorenzo di L. v P. vybrala účtované částky podle kursu lir v den splatnosti platného v československých korunách, avšak přijaté částky v československých korunách nemohla žalobkyni ihned po obdržení poukázati, ježto zasilání peněz do ciziny podléhá devisorovým předpisům, podle nichž k takovému placení do ciziny jest třeba devisorového povolení. K takovému povolení jest třeba předložení žádosti dolo-

žené originálními fakturami a doklady o proclení zboží. V předložení té žádosti však nastal průtah, ježto podle tvrzení žalované nebyly k žádosti včasně předloženy potřebné doklady jednak zaviněním firmy Fiorenzo di L., jednak zaviněním žalující firmy a tím se stalo, že následkem devalvace československé koruny mezitím provedené obdržela žalovaná za československé koruny firmou Fiorenzo di L. zaplacené méně právě o částku, o kterou je žalováno. Žalovaná však nemá na tom viny. Soud první stolice uznal podle žaloby. Důvody: Pro posouzení sporné otázky je rozhodující, zda žalovaná firma, která od žalující firmy obdržela určitý příkaz, aby od žalobkynina zákazníka vybrala za dodané zboží (citrony) určitou částku v italských lirách a žalující firmě ji poukázala, byla jako speditér povinna příkaz ten dodržeti. Na základě důkazu provedeného dopisy žalující firmy soud zjistil, že žalovaná obdržela od žalobkyně příkaz, aby vydala zboží žalující firmou zaslané zákazníkovi, zaplatí-li zákazník trhovou cenu s dovozným a ostatními výlohami. Placení se mělo státi v italských lirách a částky placené měly býti žalující firmě poukázány »prima bankovním šekem na Terst nebo Milán«, jak výslovně řečeno v uvedených dopisech. Dodatek ten svým významem se úplně rovná slovu »efektivně«, jehož užívá čl. 336 obch. zák. k vymínění placení v určité měně a jehož nahrazení právě uvedený článek dopouští jiným podobným dodatkem. Nemůže se tedy žalovaná dovolávati toho, že příkazu žalující firmy bylo vyhověno tím, že sporná částka byla vybrána v československých korunách. Při tom právem poukazuje žalobkyně na to, že ustanovení čl. 336 obch. zák. není možno vztahovati na žalovanou, ježto ta jako speditérská firma byla povinna přesně se řídití příkazem žalobkyně jako komitentky. Co se týká další otázky, zda žalovaná je odpovědna za ztrátu, která vznikla poklesem (devalvací) československé koruny, nutno uvést, že žalovaná, přijavši příkaz žalující firmy, jak jest uveden ve shora řečených dopisech, aby vybrala kupní cenu zaslaného zboží (citronů) od zákazníka žalující firmy v italských lirách, byla povinna vyříditi příkaz ten ve smyslu ustanovení čl. 282 obch. zák. s péčí řádného obchodníka. Vybrání kupní ceny v italských lirách ovšem v Československé republice nemůže býti skutečně jinak než tak, že se od zákazníka vybere příslušná částka v československých korunách, která svou výši odpovídá požadovanému množství italských lir, a za částku v korunách československých vybranou jest pak na burse zakoupeno příslušné množství požadovaných italských lir, které pak jsou odeslány do ciziny. Devisovými předpisy, které omezují vývoz domácí valuty, je postup ten ovšem komplikován a ještě komplikovanějším se stane, padne-li opatřování cizí valuty do doby, kdy je vládou prováděna právě devalvace měnové jednotky. Je pravda, že provádění devalvace měnové jednotky není snad úkaz, který by se často v hospodářském životě států vyskytoval. Přesto však je skutečností hospodářsky tak důležitou, že v dnešní době veřejných diskusí a všeobecného rozšíření novinářských zpráv nemůže býti podobný záměr vlády naprosto utajen. Tak tomu bylo i s devalvací československé koruny. Tomu nasvědčují i výňatky novinářské, které žalující firma ve svém podání uvedla. Možnost nastávající devalvace v době, kdy šlo o vybrání pohledávky žalující firmy žalovanou firmou, nemohla

resp. neměla býti ani žalované jako velké speditérské firmě tajností a podle toho měla žalovaná zaříditi svůj postup při vybírání pohledávek svých zákazníků v cizozemské měně. Státi se tak mohlo, jak žalobkyně uvádí, buď tím, že by zákazník žalující firmy poskytl příslušnou bankovní garancii, nebo tak, že žalovaná měla v československých korunách vybrati od zákazníka částku vyšší, aby byla možná kursová ztráta, nastalá v mezidobí devalvací, uhrazena. Neučinila-li tak, jest odpovědná žalující firmě za újmu, kterou jí tím způsobila. Skutečnost, že žalobkyně firma Fiorenzo di L. včas žalované nevydala faktur s doklady o vyclení zasílaného zboží, se netýká žalující firmy a nemůže jí býti na újmu. Zavinila-li firma Fiorenzo di L. svým jednáním, že za složené československé koruny nemohly býti včas zakoupeny italské liry dříve, než došlo k devalvací československé koruny, může po případě z toho průtahu býti činěna odpovědnou — jak to sama žalovaná vyjádřila tím, že majitelce této firmy opověděla spor —, není však povinností žalobkyně, aby se na dotčené firmě hojila, ježto příkaz k vybrání valuty dala žalované, a ta, přijavši ten příkaz, se tím zavázala k přesnému jeho plnění. I když nebylo naprosto jisto, že k devalvací československé koruny dojde, bylo povinností žalované firmy, aby svého zákazníka zabezpečila proti možné ztrátě některým ze způsobů shora uvedených. Bylo to její povinností jako odborné firmy speditérské a nedodržela-li postupu toho, nezachovala péče řádného obchodníka. Bylo proto rozhodnuto, jak se stalo. **O d v o l a c í s o u d** zamítl žalobu.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Bylo především na žalobkyni samé, aby zachovávajíc péči řádného obchodníka ve vlastní věci jasně uvedla již v příkazu žalované firmě uděleném, že zboží má býti firmě Fiorenzo di L. v P. vydáno jen tehda, zaplatí-li posléz řečená firma fakturované částky efektivně v italských lirách. Ježto šlo o obchodní jednání podle čl. 272 č. 3 obch. zák., byla žalovaná zasilatelská firma oprávněna také podle čl. 336, odst. 2, obch. zák. vybrati od kupující firmy fakturovanou částku v korunách československých. Žalobkyně ve sporu ani netvrdila, ani neprokázala vědomost žalované o tom, že podle úmluvy žalobkyně s kupující firmou mělo býti zboží zapláceno efektivně v italských lirách ani že faktury byly žalované firmě zaslány. Pro žalovanou nebylo tu předpokladu, aby vyžadovala v tom směru nové instrukce od žalobkyně. Nepodařilo-li se včas před devalvací československé koruny vyměnění (převést) vybraný peníz v Kč na italské liry podle dřívějšího přepočítacího kursu, nýbrž až po devalvací v jiném přepočítacím kursu, nejde v souzeném případě na vrub žalované, když nebylo zjištěno nějaké zavinění v průtahu na její straně. Byla ovšem povinna odvésti žalobkyni kupní cenu, ale to se mohlo státi podle uděleného příkazu v poukaze šekem na Milán neb Terst teprve až po výměně na italské liry, k čemuž však bylo nutno opatřiti devisové povolení. Potřebné doklady k tomu však byly v rukou kupující firmy. Žalobkyně ve sporu ani netvrdila, že vyclení zboží přikázala žalované speditérské firmě. Nejde o žádný podstatný rozpor se spisy, vycházel-li odvolací soud z předpokladu, že mezi žalobkyní a ku-

pující firmou nebylo ujednáno, že má touto býti placeno efektivně v italských lirách, když žalobkyně neuvědomila žalovanou o svém ujednání s kupitelem. Totéž platí, vyslovil-li odvolací soud, že si proclení měl provést kupitel, neboť tomu nasvědčovala skutečnost, že žalobkyně tuto povinnost neuložila výslovně žalované firmě. Nebylo tedy povinností žalované, aby sama vyclení prováděla, aby tak podle mínění žalobkyně byla s to zažádati v den zaplacení zboží též o poukaz vzájemné hodnoty — kupní ceny v italských lirách na žalobkyni.

Čís. 16141.

Lze ujednati zvláštní dohodou mezi vlastníkem domu a domovníkem, že se na domovnícký byt budou vztahovati omezení co do výpovědi obsažená v zákoně na ochranu nájemníků. V takovém případě může vlastník domu zrušiti celý domovnícký poměr výpovědí jen z důležitých důvodů.

(Rozh. ze dne 29. května 1937, Rv I 627/37.)

Proti soudní výpovědi, kterou žalující spolumajitelé domu č. p. 405 v P. dali žalovaným manželům, kteří byli domovníky v uvedeném domě, podali žalovaní námítky, v nichž uplatňovali: Výpověď jest nepřipustná, ježto byt, z něhož jest jim dána výpověď, jest pod záštitou zákona o ochraně nájemníků. Žalovaní, kteří mají byt již z doby před rokem 1915, ujednali s dřívějším majitelem domu výslovně, že se na jejich byt a na jejich nárok na byt bude vztahovati stran výpovědi zákon o ochraně nájemníků, tedy byla ujednána nevypověditelnost bytu tak dlouho, dokud bude trvati zákonná ochrana nájemníků. Jde o zvláštní smlouvu mezi žalovanými resp. mezi prvním žalovaným na jedné straně a majitelem domu na druhé straně, jejíž závazky žalobci podle smlouvy trhové s předchozím majitelem domu převzali. Právo žalovaných užívati bytu jest tudíž totožné a stejně (smluvně) chráněné jako nájemní právo nájemníka, pro něž platí dotčený zákon. Nižší soudy zrušily soudní výpověď jako neúčinnou, odvolací soud z těchto důvodů: Zjistil-li prvý soud, že předchůdce žalobců se žalovanými ujednal, že jejich byt v domě čp. 405 v P. bude podléhati ochraně nájemníků a že žalobci převzali žalované za stejných podmínek, za jakých byli u dřívějšího vlastníka uvedeného domu, nemohl dospěti k jinému závěru, než že žalobní nárok není oprávněn. Nelze proto po stránce právního posouzení nic prvému soudu vytýkati. S názorem odvolatelů, že s žalovanými, kteří vykonávají v domě č. p. 405 v P. práce domovnícké, nebylo možno smluviti ochranu podle zákona o ochraně nájemníků, nelze souhlasiti. Je sice pravda, že se výhody zákona o ochraně nájemníků, který jest *ius cogens* a *ius strictum*, vztahují pouze na byty, pro něž řečený zákon byl vydán, a že nelze souhlasnou vůlí stran rozšířiti zákon na byty, na něž se podle zvláštních předpisů nemá vztahovati, leč to nelze vykládati tak široce, že by si vlastník domu nemohl sám dobrovolně uložit co do výpovědi a činže omezení, jaké obsahuje zákon o ochraně nájemníků, též u bytů, pro něž zákon ten neplatí, a že by nemohl poskytnouti i domovníku stejné výhody, jaké poskytuje zákon o ochraně nájemníků, zvláště když zákon o právních po-